

КРАЄЗНАВЧО-ТУРИСТИЧНА РОБОТА В СИСТЕМІ ОСВІТИ

Браславська О.В., Рожі І.Г.

Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

Соціальні трансформації українського суспільства, зміни на ринку праці й, зокрема, в секторі освітніх послуг вимагають якісних змін у концептуальних засадах професійної підготовки майбутніх учителів географії. Реалізація цих завдань потребує надання вчителю не тільки системи фахових знань, а й здатностей до професійних дій і взаємовідносин, індивідуального пізнавального досвіду та сформованості значущих якостей відповідно професійної кваліфікації «Організатор краєзнавчо-туристичної роботи». Все це вимагає нових підходів до професійної підготовки й, зокрема, до підготовки майбутнього вчителя географії до краєзнавчо-туристичної роботи, що можливо завдяки розробці стандартів освіти, які встановлюють вимоги до змісту, обсягу і рівня підготовки фахівців.

Закон України «Про освіту» [3], «Про вищу освіту» [4], Державна національна програма «Освіта» («Україна XXI століття») [1], Національна доктрина розвитку освіти [6], Закон України «Про туризм» [5], Державна програма розвитку краєзнавства до 2025 року розкривають потребу неперервності, доступності, відкритості, гуманістичної спрямованості краєзнавчо-туристичної роботи.

У Державній програмі розвитку краєзнавства на період до 2025 року, розробленій Національною спілкою краєзнавців України краєзнавство визначено галуззю наукових знань, та окреслено такі його завдання:

- узагальнення теоретичного і практичного досвіду в краєзнавстві, удосконалення його науково-методологічних основ, поглиблення досліджень джерельної бази, розробка галузевих напрямів: історичного, природничого, географічного, етнографічного, культурно-мистецького, освітянського, пам'яткознавчого, музейницького, бібліотечного, туристичного, екологічного краєзнавства;

- поширення краєзнавчої складової та зміцнення навчально-методичної бази краєзнавства у системі національної освіти;

- популяризація краєзнавчих досліджень і залучення широких кіл громадськості до збереження історико-культурної спадщини України [2, с. 18].

Принципово нові підходи до політичного, економічного й соціального розвитку держави, недостатній розвиток краєзнавства і туризму як ефективного засобу формування особистості та ознайомлення з природним і антропогенним навколишнім середовищем потребують суттєвих змін у професійній підготовці майбутніх учителів географії до краєзнавчо-туристської роботи.

Ретроспективний огляд змісту і організації професійної підготовки майбутніх учителів вказує на те, що за специфікою фахового спрямування професійної діяльності саме вчитель-географ в найбільшій мірі має займатися краєзнавчо-туристською роботою з учнями.

Розробка питання підготовки студентів до краєзнавчо-туристичної роботи складна й різноманітна. Сьогодні прослідковується актуалізація цієї проблеми для вищої школи в зв'язку з поставленими перед нею завданнями і необхідністю поглиблення знань про рідний край, здійснення туристичних акцій з учнями на сучасному рівні. Це підтверджується вимогами до укладання освітньо-професійних програм підготовки майбутніх учителів географії спеціалізації 014.07 Середня освіта. Географія, де серед професійних кваліфікацій визначено кваліфікацію «Вчитель географії».

Зростання ролі краєзнавчо-туристичної роботи майбутніх учителів географії зумовлене тим, що в сучасних закладах вищої педагогічної освіти на неї звернено особливу увагу, відбуваються зміни методичної системи проведення краєзнавчо-туристичних досліджень у школі, постійне розширення сфери застосування краєзнавчої інформації й організація туристичних акцій в освіті.

Тож, існує залежність рівня кваліфікації майбутніх учителів від доцільно спланованого процесу формування не лише знань, умінь і навичок, а й особистісних якостей студентів, що сформовані у ЗВО. Аналіз ролі краєзнавчо-туристичної роботи в сучасній системі освіти доводить необхідність пошуку й накопичення знань про рідний край, оптимізації вивчення фахових дисциплін і дисциплін додаткової предметної спеціалізації «Краєзнавчо-туристична робота», формування індивідуального пізнавального досвіду студентів-географів.

Список використаних джерел:

1. Державна національна програма «Освіта (Україна XXI століття)» [Електронний ресурс]. – Режим доступу :http://portal.prolisok.org/osvita_ukraine_xxi.html.
2. Державна програма розвитку краєзнавства до 2025 року. URL: <http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:VSjc6CiNejMJ:s41bdb890edbee571.jimcontent.com/download/version/1455366622/module/12883509932/name25202025.pdf+%&cd=1&hl=uk&ct=clnk&gl=ua&client=opera>
3. Закон України про освіту [Електронний ресурс] // Верховна Рада України : офіційний веб-портал. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1060-12/page3>

4. Закон про вищу освіту [Електронний ресурс] // Верховна Рада України : офіційний веб-портал. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>.
5. Закон України про туризм [Електронний ресурс] // Верховна Рада України : офіційний веб-портал. – Режим доступу : <http://www.centur-tur.te.ua/normative-base/laws-of-ukraine>
6. Національна доктрина розвитку освіти України у XXI столітті [Електронний ресурс]. – Режим доступу : URL : <http://univd.edu.ua/index.php?id=99&lan=ukr>. – Назва з екрана.

ПРИРОДООХОРОННІ РОБОТИ ПІД ЧАС ГЕОЛОГІЧНИХ ЕКСКУРСІЙ ЗІ СТУДЕНТСЬКОЮ ТА УЧНІВСЬКОЮ МОЛОДДЮ

Вертель В. В.

Департамент екології та охорони природних ресурсів
Сумської обласної державної адміністрації

У процесі геологічних екскурсій екскурсанти можуть виконати цілий комплекс робіт з охорони природи: виявити перспективні геологічні об'єкти (геосайти), що підлягають охороні, провести спостереження за станом надр, вивчити сучасні руйнівні геологічні процеси і намітити заходи з охорони території [2]. Саме у процесі підготовки до геологічних екскурсій визначають завдання з природоохоронної роботи. Залежно від району проведення екскурсії завдання з охорони природи можуть бути різні.

На **підготовчому етапі** на основі літературних і картографічних джерел визначають, які об'єкти є в районі майбутніх геологічних екскурсій. Далі під час відвідування об'єкта оцінюється його стан і в разі потреби намічаються з його охорони. На основі знайомства з наявними геологічними матеріалами в районі майбутніх робіт можна вже в підготовчий період визначити об'єкти, які представляють великий геологічний інтерес. Після їхнього детального обстеження вони можуть бути рекомендовані як потенційні об'єкти, що можуть бути включені до складу природно-заповідного фонду (ПЗФ)

Необхідно також з'ясувати, які підприємства видобувної промисловості знаходяться в районі майбутніх екскурсій, щоб у процесі безпосереднього знайомства з ними визначити, якщо потрібно, які заходи з охорони природи слід виконати в районі їхньої діяльності.

Насамперед необхідно оцінити стан уже наявних у цьому районі геологічних об'єктів ПЗФ. Трапляються ще випадки, коли об'єкти, оголошені геологічними пам'ятками, стають місцем видобутку корисних копалин для потреб місцевого будівництва, збирання цінних мінералів та гірських порід неорганізованими туристами, збір викопних решток. Як правило, це